

УДК 608.3+347.77

О. В. ЛІТВІНОВА, О. В. ПОСИЛКІНА

*Національний фармацевтичний університет***ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ФАКТОР
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАРМАЦІЇ**

Показано, що інтелектуальні ресурси, які включають структурні, людські та ринкові активи, формують інтелектуальний капітал фармацевтичних підприємств, науково-дослідних установ, наукових центрів і вищих навчальних закладів та забезпечують їх сталий соціально-економічний розвиток і стратегічну конкурентоспроможність. Охарактеризована динаміка показників інтелектуальних ресурсів у фармації в Україні. Повідомляється, що формування і керування інтелектуальними ресурсами в фармації здійснюється на макро-, мезо-, мікрорівні, має логіку міжрівневих взаємозв'язків, що сприяє забезпеченню національної безпеки, доступності лікарських засобів для широких верств населення.

Ключові слова: інтелектуальні ресурси, інтелектуальна власність, інноваційний препарат.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний етап розробки й виробництва лікарських засобів (ЛЗ) характеризується інтенсивним розвитком науки і техніки, розширенням масштабів інтелектуальної діяльності, підвищенням ролі науки в розвитку суспільства та удосконаленням виробничих сил. Завдяки фундаментальним і прикладним дослідженням у сфері створення лікарських засобів стає можливим стабільний розвиток фармацевтичної галузі України та забезпечення фармацевтичного ринку вітчизняними лікарськими препаратами. У цьому зв'язку саме інтелектуальні ресурси стають визначальним фактором розвитку фармацевтичної галузі.

Слід зазначити, що сьогодні в Україні, незважаючи на наявність цілої низки програм щодо інноваційного розвитку (4 національних і державних програм, які затверджені МОЗ України: «Національна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД», «Комплексна програма «Цукровий діабет», «Державна програма «Онкологія», «Програма профілактики і лікування артеріальної гіпертензії в Україні»), питома вага інноваційних підприємств, обсяг витрат на фундаментальні та прикладні дослідження в галузі розробки препаратів, які проводяться в науково-дослідних установах та вищих навчальних закладах, в останні роки мають

стійку тенденцію до зниження. Це в свою чергу призвело до того, що частка генеричних ЛЗ порівняно з інноваційними препаратами в Україні сьогодні становить понад 90 %, для порівняння в Росії – близько 80 %, США – 25 %, Німеччині – 35 %, Великобританії – 55 %, Польщі – 61 %, Японії – 22 %, Франції – 35 % [5].

**АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
І ПУБЛІКАЦІЙ**

Проблеми управління інноваційною діяльністю підприємств і організацій фармацевтичної галузі є предметом вивчення багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Так, специфічні аспекти організації та управління інноваційними процесами в фармації розглядалися в роботах Т. А. Грошового, З. М. Мнушко, А. С. Немченко, М. С. Пономаренка, О. В. Посилкіної, О. П. Півень, М. М. Слободянюка, В. М. Толочка, В. М. Тіманюк, Я. М. Деренської, Г. В. Костюка та ін. [6, 7, 10].

**ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ
ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ**

Однак визначення суті, основних характеристик, структури, логіки міжрівневих взаємозв'язків інтелектуальних ресурсів у фармації ще не отримало наукового визначення. В останні роки увага до цієї проблеми значно зросла.

© Літвінова О. В., Посилкіна О. В., 2014

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою роботи є аналіз сутності, визначення структури інтелектуальних ресурсів і логіки їх міжрівневих взаємозв'язків у фармацевтичній галузі. Проаналізовано дані Українського патентного відомства, державного комітету статистики, ДП «Державного експертного центру» МОЗ України у сфері інноваційної діяльності, законодавчі та нормативні акти України. У процесі дослідження були використані загальнонаукові методів пізнання дійсності, зокрема, системний підхід з використанням методів ретроспективного та системно-логічного аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Високі темпи продукування знань, розвиток інструментів і методів збереження і поширення знань, які забезпечують можливість автоматизованої систематизації та оперативного доступу до великих масивів інформації, висока потреба в інноваціях визначають особливу значимість інтелектуальних ресурсів в сучасних умовах.

На відміну від інших видів ресурсів, інтелектуальні ресурси мають універсальні властивості, які проявляються в підвищенні ефективності використання всіх видів ресурсів на різних стадіях їх життєвого циклу [2].

Інтелектуальні ресурси – це важлива складова ресурсів підприємства (галузі, регіону, держави), які є підґрунтям для більш ефективного використання всіх інших видів ресурсів та забезпечення сталого інноваційного, соціально-економічного розвитку як окремої компанії, так і галузі (регіону), і держави в цілому.

З постановкою завдання переходу вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку, категорія «інтелектуальні ресурси» вийшла в центр проблем, які обговорюють на сторінках теоретичних і науково-практичних видань, на конференціях, симпозиумах та інших форумах. Вчені досліджують сутнісні риси, склад і структуру інтелектуальних ресурсів, розробляють методи оцінки їх рівня та механізми розвитку. Висловлюються різні точки зору на ці проблеми. В останні роки з'явився навіть новий розділ науки управління, який відповідає вимогам економіки знань, – управління інтелектуальними ресурсами [1, 2, 3]. Проте, категорія «інтелектуальні ресурси в фармації» ще перебуває на стадії наукового визначення.

Під інтелектуальними ресурсами в фармацевтичній галузі розуміється сукупність накопичених знань, ідей, компетенцій, носіями яких є фармацевтичний персонал, та інформації, що має наукову і комерційну цінність, які можуть

бути використані для створення і виробництва ЛЗ, у тому числі інноваційних, в інтересах підвищення якості життя і здоров'я населення.

Формування інтелектуальних ресурсів суб'єктів фармацевтичної галузі: науково-дослідних організацій, вищих навчальних закладів (ВНЗ), фармацевтичних компаній, здійснюється на основі їх придбання, з одного боку, і нарощування власних інтелектуальних ресурсів шляхом здійснення самостійних досліджень і розробок, генерування ідей, навчання персоналу, з іншого. Стосовно до інтелектуальних ресурсів відсутнє поняття «фізичного зносу», як це має місце для матеріальних ресурсів. Для інтелектуальних ресурсів більш характерний моральний «знос», який пов'язаний зі старінням і втратою потенціалу знань. З іншого боку, процес використання інтелектуальних ресурсів може супроводжуватися їх збільшенням і розвитком. Розрізняють інвестиції в матеріальну базу інтелектуальних ресурсів компанії, науково-дослідної організації, ВНЗ та в множення і придбання знань в їх чистому вигляді, в створення так званого «банку знань».

У процесі створення інноваційного продукту інтелектуальні ресурси трансформуються в інтелектуальний капітал, який може бути конвертован у вартість і формує конкурентоспроможність компанії, науково-дослідної організації, ВНЗ. На теперішній час управління інтелектуальними ресурсами стає вирішальним фактором соціально-економічного розвитку як на рівні окремої компанії, науково-дослідної організації, ВНЗ, так і галузі (регіону), держави. Управління інтелектуальними ресурсами – це стратегія, яка трансформує всі види інтелектуальних активів в більш високу продуктивність і ефективність, в нову вартість і стратегічну конкурентоспроможність. Особливістю інтелектуальних ресурсів є необхідність їх практичного використання, оскільки тільки за цих умов вони стають джерелом створення додаткової цінності для підприємства.

Однією з найбільш гострих проблем управління інтелектуальними ресурсами в фармацевтичній галузі в сучасних умовах є проблема фінансування наукових досліджень і розробок. У середньому на розробку одного лікарського препарату сьогодні зарубіжні фармацевтичні компанії витрачають близько 1,5 млрд дол США. В той час як, в 2011 р. в Україні загальний обсяг витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у фармації склав лише 23807 тис. грн. [4]. Враховуючи тенденцію щодо необхідності збільшення витрат на проведення наукових досліджень в фармацевтичній

галузі, особливої актуальності набуває проблема об'єднання зусиль і ресурсів наукових установ, ВНЗ та великих вітчизняних фармацевтичних компаній-виробників з метою проведення спільних досліджень з розробки препаратів нової генерації, призначених для лікування «хвороб цивілізації», таких як цукровий діабет, ожиріння, серцево-судинні захворювання, ВІЛ-інфекція, онкологічні захворювання та ін. Необхідно забезпечити технологічний прорив в області створення нових лікарських форм і систем їх доставки (так звані drug delivery devices), а також заміщення імпортованих лікарських засобів вітчизняними, у тому числі біотехнологічними препаратами та вакцинами.

Недостатнє фінансування наукових досліджень в Україні в галузі фармації віддзеркалюється на частці зареєстрованих вітчизняних препаратів. Так, на теперішній час в Україні зареєстровано понад 12 тисяч лікарських препаратів, при цьому частка вітчизняних ЛЗ порівняно з іноземними препаратами становить 29 % (табл. 1). Незважаючи на створення власних інноваційних портфельів провідними українськими компаніями, науково-дослідними організаціями, ВНЗ, за динамікою реєстрації ЛЗ вітчизняні фармацевтичні підприємства суттєво поступаються іноземним виробникам.

Важливою складовою інтелектуальних ресурсів є структурні активи і зокрема, інтелектуальна власність. Фармацевтичний сектор є одним з основних користувачів існуючої патентної системи охорони об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ). Створення ОІВ у фармації має суттєві відмінності від інших галузей і полягає в багатостадійності інноваційного процесу (розробці технології, складу та лікарської форми препарату, проведенні його доклінічних і клінічних досліджень, дослідному виробництві, реєстрації і впровадженні ЛЗ у серійне виробництво), жорсткій конкуренції на внутрішньому та зовнішньому фармацевтичних ринках. При цьому фармацевтичні компанії мають великий ризик отримання негативного результату на одній з останніх стадій вивчення препарату (наприклад, ризик низької biodostupnosti за висновками експертів дорівнює 39 %, ризик токсичності ЛЗ – 21 %, неналежна ефективність – 30 %, комерційні причини – 9 %) [7]. Фармацевтичний ринок відрізняється швидким життєвим циклом, і в цьому зв'язку не так легко робити прогнози щодо продукції, яка завтра буде затребувана.

Ситуація з патентною активністю підприємств України та іноземних заявників за технічним напрямом «Лікарські засоби» проілюстрована даними табл. 2.

Таблиця 1

СТАН РЕЄСТРАЦІЇ В УКРАЇНІ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ІНОЗЕМНИХ ЛЗ (ЗА ДАНИМИ САЙТА ДЕРЖАВНОГО ЕКСПЕРТНОГО ЦЕНТРУ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ)

Група ЛЗ	28.12.2010		29.11.2011		1.05.2012		11.11.2013		10.10.2014	
	Виробники ЛЗ									
	вітчизняні	іноземні	вітчизняні	іноземні	вітчизняні	іноземні	вітчизняні	іноземні	вітчизняні	іноземні
In bulk	137	942	156	930	162	1053	213	824	3214	6894
ГЛЗ	3041	8447	3037	8020	2953	10585	3150	7140	255	1224
Субстанція	204	1020	220	1061	203	1269	238	1175	230	668
Фасування із in bulk	296	108	299	113	296	409	15	377	6	254
Разом	3678	10517	3712	10124	3614	9702	3616	9516	3705	9040

Таблиця 2

РОЗПОДІЛ ЗАЯВОК НА ВИНАХОДИ ТА КОРИСНІ МОДЕЛІ В УКРАЇНІ ВІД НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ІНОЗЕМНИХ ЗАЯВНИКІВ ЗА ОСНОВНИМИ ТЕХНІЧНИМИ НАПРЯМАМИ ПРОТЯГОМ 2009 – 2013 РОКІВ

Рік	Кількість заявок національних заявників, од.					Кількість заявок іноземних заявників, од.				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Усього, в том числі	7026	8140	8136	7858	7564	2383	2757	2606	2462	2562
Біотехнологія	86	105	84	100	70	141	160	175	197	196
Лікарські препарати	419	472	409	348	297	308	277	353	343	340
Мікроструктурні та нанотехнології	8	6	13	4	10	1	0	0	0	1
Хімічні технології	225	241	236	225	166	62	84	58	82	63

У період з 2009 по 2013 р. спостерігається відносна стабільність патентування за вказаним напрямом як вітчизняними, так і іноземними заявниками. При цьому іноземні заявники займають лідируючі позиції щодо активності патентування за вказаним напрямом. Слід зазначити, що у 2013 р мало місце зниження патентної активності за напрямом «Лікарські засоби». Аналізуючи дані табл. 2, можна зробити висновок про те, що патентна активність за напрямом «Лікарські засоби» в Україні має ще недостатню практичну спрямованість. Значна частина відповідних патентів пов'язана з проведенням дисертаційних досліджень, а самі ОІВ не завжди доводяться до практичної реалізації. Це стосується передусім корисних моделей, винахідницький рівень яких не перевіряється, та в більшості випадків вони не мають впровадження в фармацевтичне виробництво та не комерціалізуються. Можна сподіватися, що поява наказу Міністерства освіти і науки України від 17.10.2012 № 1112 стосовно питань висвітлення результатів дисертаційних досліджень, до яких зараховуються тільки винаходи, змінить ситуацію щодо технічного рівня вітчизняних розробок у межах дисертаційних робіт і сприятиме підвищенню практичної спрямованості об'єктів інтелектуальної власності.

Патентування лікарських препаратів та їх впровадження дозволяє вітчизняним фармацевтичним компаніям займати лідируючі позиції на внутрішньому ринку України, ефективно використовувати наявний інтелектуальний потенціал, сприяє підйому престижу вітчизняної фармації (наприклад, далі наведені деякі запатентовані та виведені на ринок вітчизняні препарати: Амізон, Антраль, Уропрес, Піновіт, Едем, Уронефрон, Пектолван Ц, Назоферон (ПАТ «Фармак»); Діоксизоль-Дарниця, Медихронал-Дарниця, Тримістин-Дарниця, Бензилбензоат-Дарниця (ЗАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»); Герпевір, L-лізину есцинат, Седавіт, Тіотриазолін, Тіоцетам, Уролесан, Тіодарон (корпорація «Артеріум»); Ангілекс-здоров'я, Кардіоаргін-здоров'я, Апіпрост, Артишока екстракт-Здоров'я, Інфларакс, Глутаргін, Флорисед-Здоров'я, Артифрин-здоров'я (ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»); Йохімбекс-гармонія, Веногепанол, Корвітин, Альтан, Альтабор, Кратал, Квартин (ЗАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод»); Плаценти екстракт, Біоцерулін, Простатиген-біофарма, Окоферон, Каланхоє сік (ВАТ «Біофарма»); Вундехіл, Кардіофіт, Гінекофіт, Бронхофіт, Простатофіт (ТОВ «Науково-виробнича фармацевтична компанія «Ейм» та ін.).

При виробництві і виводі на ринок нових лікарських препаратів важливий не тільки позитивний науково-технічний, економічний, а й соціальний результат, оскільки фармація є соціально значущою галуззю і її діяльність впливає на рівень соціально-економічної та біологічної безпеки країни і людства в цілому. Це, в свою чергу, передбачає, що життєвонеобхідні ліки та препарати, які входять до Державного формуляру стандартних методів лікування, повинні бути доступними для населення і при цьому надзвичайно важлива їх доступність для соціально незахищених верств населення. У цьому аспекті слід також розглядати і одну з найгостріших проблем, яка виникла за останні декілька років в Україні, це зростання цін на лікарські засоби, що негативно впливає на ефективність лікарського забезпечення населення України. Ця проблема потребує негайного вирішення з погляду її державної значущості. Одним із напрямків вирішення цієї проблеми є управління соціальним капіталом суб'єктів фармацевтичної галузі, який включає корпоративну культуру організації, її соціальну відповідальність перед суспільством, споживачами, власним персоналом, ступінь соціалізації праці.

Безумовно, найважливішим елементом інтелектуальних ресурсів є людські ресурси. У процесі створення інноваційних препаратів визначальне значення мають саме накопичені знання та інформація, які є основним джерелом генерації нових ідей і розробок. Результатами інвестицій в людські ресурси можуть бути зростання рівня освіти, накопичення професійного досвіду, розвиток особистих зв'язків, підвищення мобільності персоналу, оволодіння масивами інформації.

В Україні сьогодні склалася парадоксальна ситуація, яка характеризується, з одного боку, зростанням низки показників (кількість захищених за 2 останні роки дисертацій), що відображають стан людських ресурсів, а з іншого боку, зниженням чисельності виконавців наукових досліджень і зменшенням кількості наукових розробок у сфері фармації [4]. Це призводить до зниження темпів розвитку високотехнологічної та економічно важливої для України та її майбутнього фармацевтичної галузі, уповільнення появи інноваційних препаратів вітчизняного виробництва.

Важливим з цього приводу, є прийняття Верховною Радою України проекту змін до закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», який підготовлений НАН України. З метою соціальної підтримки наукових кадрів в Україні у проекті передбачені нововведення,

які стосуються покращення соціального статусу наукових співробітників, матеріального забезпечення працюючих наукових співробітників, їх пенсійного забезпечення та ін. [9].

Запропоновані зміни до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» мають покращити існуючу ситуацію з фундаментальними та прикладними дослідженнями, у тому числі і в фармації, що дозволить активізувати НДР зі створення вітчизняних інноваційних препаратів.

Слід відзначити високу значимість і ринкових активів як складової інтелектуальних ресурсів в фармації, яка полягає в тому, що вони забезпечують конкурентну перевагу у зовнішньому середовищі, гарантуючи обізнаність покупців щодо відмінних особливостей діяльності підприємства і його продукції. Такою продукцією у фармацевтичних фірм є інноваційні препарати, і кожна фірма прагне, щоб її препарати стали брендовими. «Бренд» лікарського препарату складається з багатьох складових, основними з яких є його якість, ефективність і безпека, які підтвержені доказовими, багатоцентричними клінічними дослідженнями і часом. Узагальнена структура інтелектуальних ресурсів у фармацевтичній галузі наведена на рис. 1.

Отже, інтелектуальні ресурси завдяки активній інноваційній діяльності та управління знаннями трансформуються в інтелектуальний капітал, який забезпечує стратегічну конкурентоспроможність фармацевтичної компанії і відповідно стійкі темпи соціально-економічного розвитку. Як і будь-який вид ресурсів, інтелектуальні ресурси у фармації мають багаторівневий характер (макро-, мезо- та мікрорівень) та відповідну логіку міжрівневих взаємозв'язків.

Суб'єктами, що створюють інтелектуальні ресурси, на мікрорівні у фармації є наукові установи, наукові організації, наукові центри (науково-дослідні інститути), вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, які займаються пошуком біологічно активних речовин, синтезом активних фармацевтичних інгредієнтів, і розробкою на їх основі технологій нових ЛЗ. Людська складова інтелектуальних ресурсів на мікрорівні – це сукупність індивідуальних здібностей і надбань наукових співробітників. Однак, ці людські ресурси є такими тільки тоді, коли вони стають частиною інтелектуальних ресурсів підприємства чи установи. Тут вони знаходяться не тільки сферу власного застосування, а й умови для розвитку та реалізації у вигляді різних форм об'єктивного знання.

На мезорівні в якості суб'єктів інтелектуальних ресурсів можуть виступати інноваційні

фармацевтичні або біотехнологічні кластери, технопарки. Фармацевтичні кластери – це група географічно локалізованих взаємозалежних інноваційних фірм-розробників ліків, фармацевтичних компаній-виробників; постачальників обладнання, комплектуючих, спеціалізованих послуг; об'єктів інфраструктури: науково-дослідних інститутів, вузів, бізнес-інкубаторів та інших організацій, які доповнюють один одного та підсилюють конкурентні переваги окремих компаній і кластера в цілому. Відмітною ознакою ефективно діючих кластерів є вихід інноваційної продукції.

Кластерна політика розвитку фармацевтичної галузі добре зарекомендувала себе за кордоном, в Україні вона тільки зароджується [8].

На макрорівні до складу інтелектуальних ресурсів у фармації входять суб'єкти, які здатні не тільки безпосередньо включитися в процес створення і виробництва ЛЗ, а й чинити на нього потужний опосередкований вплив через науку, освіту, технічний прогрес. Це – інтелектуальний потенціал фахівців Міністерства охорони здоров'я України, Національної академії наук України, Академії медичних наук України, ДП «Державний експертний центр» МОЗ України, «Державної служби лікарських засобів» України, Міністерства освіти і науки України, Департаменту інтелектуальної власності, ДП «Державний науково-експертний фармакопейний центр» та ін.

На макрорівні управління інтелектуальними ресурсами в фармації приймає стратегічний характер і націлене на реалізацію стратегії інноваційного розвитку фармації в Україні, реалізацію комплексних програм щодо розробки та впровадження у виробництво імпортозаміщуючих вітчизняних лікарських засобів, в тому числі біотехнологічних препаратів та вакцин, забезпечення населення життєвонеобхідними препаратами (ЖНП), а також інноваційними ЛЗ, підвищення їх доступності для соціально незахищених верств населення, та забезпечення національної безпеки. На рис. 2. представлена рівнева схема суб'єктів інтелектуальних ресурсів у фармацевтичній галузі.

Взаємодії, що спостерігаються в системі інтелектуальних ресурсів у фармації, доводять особливу значимість її макроскладової. Незважаючи на індивідуалізований характер людських ресурсів, їх формування та можливості застосування в багатьому залежать від суспільства, системи освіти та інформаційної підтримки індивідумів, які займаються науково-дослідницькою діяльністю. При цьому роль держави і організацій, які формують і визначають стратегічний

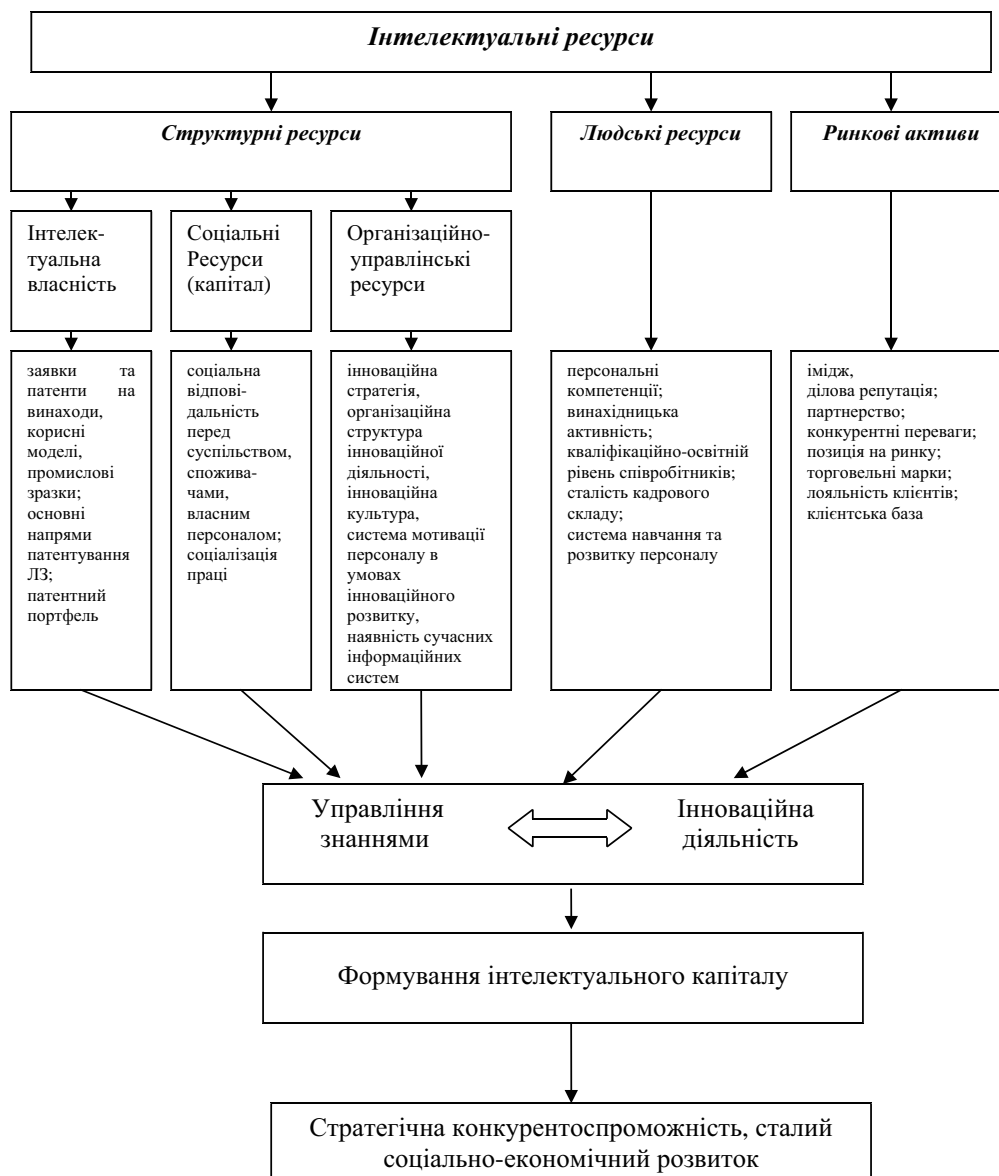

Рис. 1. Структура інтелектуальних ресурсів у фармацевтичній галузі

розвиток фармацевтичної галузі, а також здійснюють контроль за обігом ЛЗ та їх реєстрацію, незмірно більш відповідальна, ніж роль окремих підприємств і організацій.

Отже, державна політика у сфері управління інтелектуальними ресурсами в фармацевтичній галузі повинна бути спрямована на підтримку наукових фундаментальних та прикладних досліджень, створення та впровадження нових технологій, а також розвиток вітчизняного виробництва інноваційних ефективних та безпечних ЛЗ та забезпечення потреб населення шляхом реалізації відповідних загальнодержавних програм (у тому числі у сфері фундаментальних досліджень). Таким чином, для підвищення

ефективності використання інтелектуальних ресурсів у фармації потрібна розробка комплексної системи управління інтелектуальними ресурсами для забезпечення партнерської взаємодії розробників, виробників ЛЗ та інвесторів на макро-, мезо- та мікрорівнях.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

1. Аналіз та систематизація існуючих публікацій свідчить, що саме інтелектуальні ресурси, які включають структурні, людські та ринкові активи, формують сьогодні інтелектуальний капітал фармацевтичних підприємств, науково-дослідних установ, наукових центрів і вищих

Рис. 2. Рівні суб'єктів інтелектуальних ресурсів у фармацевтичній галузі

навчальних закладів та забезпечують їх сталий соціально-економічний розвиток і стратегічну конкурентоспроможність.

2. Управління інтелектуальними ресурсами потребує особливої уваги як з боку держави, так і фармацевтичних підприємств у плані забезпечення фінансуванням з різних джерел, підвищення їх рівня та значущості у створенні інноваційної продукції, посилення їх ролі у формуванні інтелектуального капіталу підприємств.

3. Вперше визначено сутність і структуру інтелектуальних ресурсів у фармацевтичній галузі.

4. Доведено, що формування та управління інтелектуальними ресурсами в фармацевції повинно здійснюватися на макро-, мезо-, мікрорівнях, та передбачати розвиток міжрівневих взаємозв'язків, що сприятиме переходу вітчизняної фармацевції до інноваційної моделі розвитку, зростанню рівня її конкурентоспроможності, і в кінцевому підсумку підвищенню ефективності лікарського забезпечення населення України.

5. Перспективною є розробка методичних підходів до оцінки потенціалу інтелектуальних ресурсів на мікро-, мезо- та макрорівнях.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Ильин, В. А. Интеллектуальные ресурсы как фактор инновационного развития / В. А. Иль-

ин, К. А. Гулин, Т. В. Ускова // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – 2010. – Т. 11, № 3. – С. 14-25.

2. Климов, С. М. Интеллектуальные ресурсы организации / С. М. Климов. – СПб., Санкт-Петербургский институт внешнеэкономических связей, экономики и права. – 2000. – 168 с.

3. Літвінова, О. В. Методичні підходи до управління інтелектуальною власністю фармацевтичних компаній / О. В. Літвінова, О. В. Посилкіна // Управління, економіка та забезпечення якості в фармацевції. – 2013 – № 2. – С. 33-40.

4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. – К. : Держкомстат, 2012. – 305 с.

5. Пашков В. М. Інноваційна складова ринку лікарських засобів: проблеми господарсько-правового забезпечення / В. М. Пашков // Аптека. – 2013. – № 19. – С. 10-12.

6. Посилкіна, О. В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / О. В. Посилкіна, Г. В. Костюк, В. М. Тіманюк – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2009. – 272 с.

7. Посилкіна, О. В. Управління проектами у фармацевтичному виробництві / О. В. Посилкіна, Я. М. Деренська, Г. В. Костюк. – Х. : НФаУ, 2010. – 543 с.

8. Посилкіна О. В. Створення фармацевтичних кластерів в Україні на підставі логістичного менеджменту та міжнародних стандартів якості / О. В. Посилкіна, Р. В. Сагайдак-Нікітюк // Управління, економіка та забезпечення якості в фармації. – 2011. – №3. – С. 24-30.
9. Семиноженко В. П. Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»” – [Електронний ресурс] / В. П. Семиноженко. – Режим доступу: civic.kmu.gov.ua/.../attach-2471-382724662.d. – Заголовок з екрану.
10. Фармація України. Погляд у майбутнє : матеріал VII Нац. з’їзду фармацевтів / ред. кол. : В. П. Черних (голова) та ін. – Х. : НФаУ, 2010. – Т. 1. – 600 с.

УДК 608.3+347.77

Е. В. Литвинова, О. В. Посылкіна

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ФАРМАЦИИ

Показано, что интеллектуальные ресурсы, включающие структурные, человеческие и рыночные активы, формируют интеллектуальный капитал фармацевтических предприятий, научно-исследовательских учреждений, научных центров и высших учебных заведений и обеспечивают их устойчивое социально-экономическое развитие и стратегическую конкурентоспособность. Охарактеризована динамика показателей интеллектуальных ресурсов в фармации в Украине. Сообщается, что формирование и управление интеллектуальными ресурсами в фармации осуществляется на макро-, мезо-, микроуровне, имеет логику межуровневых взаимосвязей, что способствует обеспечению национальной безопасности, доступности лекарственных средств для широких слоев населения.

Ключевые слова: интеллектуальные ресурсы, интеллектуальная собственность, инновационный препарат

UDC 608.3+347.77

E. V. Litvinova, O. V. Posylkina

INTELLECTUAL RESOURCES AS A FACTOR OF INNOVATION DEVELOPMENT OF PHARMACY

It was shown that the intellectual resources, including structural, human and market assets, form the intellectual capital of pharmaceutical companies, research institutions, research centers and universities and provide them with stable socio-economic development and strategic competitiveness. It was characterized dynamics of intellectual resources in pharmacy in Ukraine. It was reported that the formation and management of intellectual resources in pharmacy provided at the macro-, meso-, micro-level, has logic cross-level interactions that contributes to national security, the availability of medicines to the general public.

Key words: intellectual resources, intellectual property, innovative drug.

Адреса для листування:

61140 м. Харків, вул. О. Невського, 18

Кафедра управління

та економіки підприємства НФаУ

Тел. (057)771-81-47

E-mail: kaf.ep.nfay@rambler.ru

Надійшла до редакції:

26.09.2014